

"Proletarec"
je delavski list za
misleče čitatelje

PROLETAREC

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

OFFICIAL ORGAN OF JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

Drugi najstarejši
jugoslovanski
socialistični list

STEV.—NO. 1144

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1875.

CHICAGO, ILL., 15. AVGUSTA (AUGUST 15,) 1929

Published Weekly at
3635 W. 26th St.

LETO—VOL. XXIV.

V. L. BERGER, BOJEVNIK DO KONCA

MOŽ ŽELEZNE VOLJE IN
VZTRAJNOSTI, KI GA JE STR-
LA ŠELE FIZIČNA NEZGODA

Velika izguba za socialistično stranko

Z Bergerjem je lege v grob pionir in borec, ni pa leglo v grob delo, ki ga je vršil, kajti to živi in v njemu živi naprej tudi on

VICTOR L. BERGER, socialistični pionir v Zedinjenih državah, aktivnen v delavskem gibanju od rane mladosti, eden ustanoviteljev ameriške socialistične stranke, je skončal svojo bitko dne 7. avgusta. Podlegel je poškodbam, ki jih je dobil dne 16. julija t. l. Gredč preko ceste se je ogibal avtom in pri tem prišel pred karou poulične železnice, ki ga je zadela tako močno, da je odletel s srede ceste na trotoar. Vračal se je z dela v uredništvu dnevnika "Milwaukee Leader". Zdravniki so takoj po prvi preiskavi izrekli dvom v njegovo okrevanje. Ko je končno podlegel, so izjavili, da je pokazal v teku te borbe za svoje življenje izredno veliko vitalnost. "Videli smo mnogo mladih, krepkih ljudi, ki so podlegli takoj manjšim poškodbam, nego so bile njegove," je dejal eden zdravnik. Berger je bil star 69 let. Boril se je vse življenje proti vsemu kar nasprotuje socializmu in socialističnemu gibanju, in ko je bil smrtno poškodben, se je boril proti njim nad dvajset dni, predno jim je vsled svoje visoke starosti podlegel.

Victor L. Berger je bil rojen 28. februarja 1. 1860 v Neider-Rehbacku v Avstriji. Solal se je doma, na Dunaju, in Budapešti. V slednjih dveh mestih je študiral tudi na vseučilišču. V Ameriko je prišel 1. 1878, v mesto Milwaukee, kjer se začenja njegova kariera v tej deželi, pa je prišel leta pozneje. V začetku je bil učitelj nemščine na javnih šolah, potem se je posvetil časnikarstvu in ustavil tednik "Social Democratic Herald", (1900-11), ki se je pozneje pod njegovim vodstvom razvil v dnevnik. "Milwaukee Leader", katerega glavni urednik je bil do konca.

V delavskem gibanju v tej deželi se je začel udejstvovati kmalu po svojem prihodu. Sledil je raznim radikalnim in liberalnim strujam, kiso se pojavljale pred desetletji, pri tem pa iskal somišljene za ustavitev ameriške socialistične stranke, ki je nastala v današnjih oblikah po razkolu v S. L. P.

Pokojni Berger je imel premožno življenje. V boju ni odnehal, gradil in boril se je v veri, da zmaga. Socialistična stranka v Wisconsinu je pretežno njegovo delo; njene aktivnosti so bile vsa leta pod njegovim vodstvom. V socialistični stranki je imel pred leti, ko je bila še zelo prezeta z ekstremisti, mnogo sovažnikov, ki so podvzeli proti njemu celo referendum, da se ga izključi iz organizacije, katero je pomagal ustanoviti. Predlog za izključenje pa je članstvo odločilo, toda ne s posebno veliko večino, ker je bila agitacija proti njemu zelo živa JSZ, je tedaj v Proletarju apelirala na članstvo, naj glasuje proti izključenju. Četudi se v tem ali onem vprašanju ni strinjala z Bergerjem, je smatrala, da to ne more in ne sme biti vzrok za izobčenje.

Po razkolih 1. 1919-20 se je Berger na vso moč trudil, da se socialistično stranko ohrani. Bili so tedaj zanj najtežji časi, ki jih je prestala, in predno se

VICTOR L. BERGER, 1860-1929.

BEG MUSSOLINIJEVIH JETNIKOV

"Vsa Italija je s fašisti", — kdor ni, mora na otok Lipari, v ječu ali v smrt

Diktatura sistematičnega terorja je vedno strahopetna

Mussolini nima Sibirije, karor jo je imel ruski car, ima pa otok Lipari, ki mu služi v isti namen. Nanj pošilja svoje politične jetnike. Tu so zastraženi bolj kot katerikoli zločinci. Morilce in roparje zapira doma, kajti ti fašizmu niso nevarni, preganja pa svoje politične nasprotnike, katerih nič malo. Ti so izpostavljeni šikanirjanu vseh vrst, toda ne le oni, nego tudi njihovi sorodniki.

Do meseca avgusta se ni še nikomur posrečilo pobegniti z otoka Liparija, ki ga imenujejo "otok groze". Zastražen je vse na okrog, in skoraj na vsakega jetnika pride en paznik, straže pa so tako urejene, da nadzirajo tudi druga druge. Dne 27. julija so podvzeli uspešen beg trije politični jetniki, katere je Mussolinijev režim sklenil zlomiti na Lipariju. Bili so to profesor Carlo Roselli, Francesco Nitti, nečak bivšega ministarskega predsednika Nitti, in Emilio Lussu, ki ga je italijanska vlada tekem svetovne vojne za njegova juštva štirikrat odlikovala. Ničesar teh ne pripada socialistom, toda Mussolini noče nihkje opozicije. Tudi ako jo vodi duhovnik, mora v zapor, ali se spokoriti, ali pa v izgnanstvo, kakor je moral iti npr. don Sturza. Ti trije so svoj beg pripravljali leta in pol naprej. "Drzni, dobre priprave, sposobnost plavanja in sreča je nam pomagala, da se nam je podvzete posrečilo" je dejal eden uspešnih beguncov. Opis njihovega bega se čita kakor kaka povest, prezeta z najbunejšo domišljijo.

Lipari je zastražen od vseh strani in na stotek samem stra-

NAROČNIKOM

Ako vam je naročina potekla, ali ste jo že obnovili?

Če ne morete takoj, spočrite, da si zasigurate redno prejemanje lista.

Priprave za stavko industrije ženskih oblaščil

International Ladies' Garment Workers unija, ki je prošle tedne izvojevala v New Yorku veliko zmago, sporoča, da bo organizirala stavko v devetih mestih v Zedinjenih državah in Kanadi, v kateri bo okrog 80,000 delavcev in delavk. Prizadete delavnice so v New Yorku, Philadelphia, Bostonu, Chicagu, Clevelandu, Baltimoru, Kansas City in Toronto, Kanada. Ta stavka bo v glavnem organizirana v istih delavnicah, kjer izdelujejo otroške obleke, kostume in razne pletenne. Plača v njih je v splošnem zelo nizka, razen tega pa je v mnogih uveden sweatshop sistem, ki znači, da delajo delavke v tovarni in za naslednji dan si pripravijo delo doma pri šivalnem stroju ali pletenju. Delavnik jim je od noči do noči, plača pa zadostuje komaj za borno preživljajanje. Temu izkoriscanju hoče imenovana unija napraviti v tem letu konec.

Poskusi za poravnavo stavke tekstilnih delavcev v Manchesteru

Ben Tillet, predsednik angleškega Trades Union konгрesa, za posredovanje. Opozicija proti izprtju.

Velika stavka tekstilnih delavcev v okrožju Manchesteru, v kateri je prizadetih nad pol milijona ljudi, je pokazala solidarnost delavcev na eni in kompanij na drugi strani od vsega začetka. Slednje dokazujejo, da jim je nemogoče konkurirati na svetovnem trgu, ne da bi znižale plače, medtem ko so delavci naravno proti znižanju, njihovi voditelji pa priporočajo kompanijam moderniziranje industrije v svrhu povečne producije.

Vlada si zelo prizadeva, da poravnava spor in tudi mnogi bizniški krogi pritisnajo na kompanije, naj se izrečejo za poravnavo s pomočjo razsodnikov.

Ben Tillet, ki je na čelu strokovnih unij v Angliji, je konferiral z zastopniki stavkarjev in kompanij in uposilil je vse sile, da se ta borba konča kolikor največ mogoče ugodno za delavstvo.

Praznovanje obletnice Radičeve smrti prepovedano

Praznovanje obletnice smrti Stefana Radiča je vladna v Beogradu prepovedala, kakor se glasi poročilo iz Beograda 7. avgusta. Odredba dovoljuje maše zadušnice v cerkvah, ne pa svečanosti civilnega značaja. Stefan Radič je umrl na posledicah rane, ki jo je dobil v skupščini, 8. avgusta prošlo leto.

Zaposlenost in brezposelnost v Angliji

Statistični biro delavskoga ministra v Angliji objavlja, da se je število brezposelnih zmanjšalo v teku leta za 150,871 oseb, število zaposlenih v isti dobi pa povečalo za 272,800.

KROGLJE ZA RUDARJE V RUMUNIJI

58 premogarjev ustreljenih v Lupenju, stotine ranjenih

Stiri tisoč delavcev v boju proti oblastim in kompanijam za ozboljšanje življenjskih razmer.

Iz Bukarešte v Rumuniji poča, da je bilo dne 6. avgusta ubitih v sponpadih med vojaštvom in rudarji 58 rudarjev in več sto ranjenih, iz česar pa je težko uganiti, da je napadalo vojaštvom ne premogarji. Ubitjanje stavkarjev na debelo, kakor se jih je v tem slučaju, se redkodelaj primeri. Počilo pravi, da je stavka lokalnega zavoda v dnevi kampanje. Rudarji pa so pregrili baje s tem, da so okupirali elektrarno in da so podvzeli več drugih činov "revolucionarnega" značaja. Vlada obljubuje temeljito preiskavo, kar pa ne bo povrnilo življenja ubitim rudarjem.

Za deportiranje tujerodnih kriminalcev

Iz Illinoisa jih je bilo deportirano sto, 400 jih je še v ječah.

Cikaški in drugi ameriški listi so začeli z novo kampanjo za deportiranje vseh tujerodnih kriminalcev. V chicagu so posebno na slabem glasu Italijani z Sicilije, ki se ukvarjajo z umori, ropi in s prepovedanimi poklici vseh vrst. Sto tujerodnih zločincev je bilo po prestandnih kaznah iz Illinoisa že deportiranih, v ječah pa jih je še 400, ki so istotako zaznamovani za prisilni odhod iz te dežele.

Od povsod vesti o eksplozijah v premogovnikih

Nedavno se je dogodila eksplozija v enem premogovniku v Franciji, ki je vzela več življenj, dne 5. avgusta pa so poročali iz Japonske o enaki nezgodi. Deset premogarjev je bilo ubitih, 69 rudarjev pa je zaprta eksplozija izhod in poročilo pravi, da je upanje na njihovo rešitev skoraj izključeno.

To je v kratkem že druga takata katastrofa v premogovnikih na Japonskem.

ALI STE ŽE POSLA LI NAROCNINO?

Obnovite jo, ako hočete list redno prejemati.

Najboljša nagrada

"Proletarci" je, ako mu večate cirkulacijo. Pravite, da vam ugaja. Potrudite se, da seznamite z njim tudi druge.

Socialistično stranko prebera nova življenje

J. S. Z. mora izvrati svoj del v agitaciji, da se dobi določena na vsota.

V prvem tednu kampanje, da se zbere agitacijski fond v minimalni vsoti \$50,000, beleži poseben agitacijski odbor stranke že lepe uspehe. Zbrana vsota znaša okrog \$10,000. Nabiralne pole z vsotami bodo začele prihajati večinoma šele čez teden ali dva, vsota, ki jo označuje kampanjski odbor dozaj, pa so prispevali največ posamezniki v New Yorku na agitacijskem banketu, člani ekskutivne in drugi sodruži ter sodružinje, ki so poslali svoje donešne prve dneve kampanje. Sodružinja Mrs. Kate Crane Gartz v Los Angelesu je poslala tisoč dolarjev, mnogi pa so prispevali po \$10, \$50 in \$100.

V raznih mestih unije so aranžirani sestanki in banketi, katere bo poseli novi tajnik socialistične stranke Clarence O. Senior in pojashičen nameri tega fonda ter nujnost, da zgradimo v tej deželi stranko ljudstva, ki bo vredna upoštevanja.

V kampanji za ta fond sodelujejo tudi federacije, med njimi JSZ. Dosedaj so tajništvo JSZ poslali nabiralne pole s prispevki slednje klubu, sodruži in sodružinje:

Chicago, Ill. (Pola C. Pogorelc). Prispevali: Chas. Pogorelc, \$5.70; Anton Garden, \$5; Dr. John J. Zavertnik, \$2; po \$1: Frank Udovich, Frank Florjancich, John J. Koren, Vinko Ličničar, John Stečinar, Anton Končan, Frank Molan, Cyril Obed, Matt Kure, Lovro Gorjup, Minka Aleš, Fr. Aleš, Mary Udovich Jos. Werscay, Rose Rudman, Ludvik Medveshek, Blaž Kaltinger, Fr. Brezar, Ant Putz, J. in A. Gornik, Fred A. Vider, John Olip, Fr. Mrzole, John Vučinich, John Držich, Frank Košak, Louis Zidar, John S. Sprohar, Albina Furian; po 50c: Jos. Švigel, Anton Medved, John Hujan, Joseph Meglič, John Bartol, John Vičič, Matja Vičič, Katie Bernik, Ilijas Nič, Joseph Šajovitz, Andrew Švolar, Joseph Sernel, Nace Heinricher, Frank Ceglar, John Rayer; po 25c: John Antolich, A. K. Mary Auchin, Louis Macerit, John Krizanich, John Thaler, Frances Presen, John Pogačnik, Blaž Kaltinger, skupaj \$51.45. (Pola Angeline Tich) Frank Zaitz \$10; po \$5: Frank Ommer in Angeline Tich, skupaj \$20.00.

Detroit, Mich.—Klub št. 114. JSZ \$25.

Virden, Ill.—Klub št. 59 JSZ \$5.

Power Point, O.—Matt Tuseck \$2.

Skupna dosedaj prejeta vseča zanaša \$103.45, od katere dobi JSZ, za svoje agitacijske potrebe glasom sklepa strankine ekskutivne 30%, ostalo pa gre stranki.

Velik piknik socialistične stranke v New Yorku

Trideset tisoč ljudi poslušalo Thomasa in druge socialistične govornike.

Piknika socialistične stranke mesta New York, ki se je vrnil 27. julija, se je udeležilo nad trideset tisoč ljudi. Glavni govornik je bil Norman Thomas, socialistični kandidat za newyorskega župana. Izredno velika udeležba na tem pikniku je aktivne newyorske sodružne uverila, da njihovo delo ni zmanj in da "mrtva" stranka prav živo napreduje.

Glasovi iz našega Gibanja

Zapisnik XII. konference J. S. Z. za zapadno Pennsylvanijo,

ki se je vršila 28. julija 1929 v Herminiju, Pa.

Zborovanje je otvoril tajnik konference s. Jacob Ambrožič v Domu društva št. 87 SNPJ v naseljini Herminie, Pa. Za predsednika se je nominirani Glazăr, Zornik in Terčelj. Prva dva odklonita, izvoljen Terčelj. Za zapisnikarico je bila izvoljena s. Mary Fradel. Navzočih je bilo 22 zastopnikov. S. Zorko iz Westnewtona je sporočil pismeno, da je od tega zborovanja zadržan radi računa v zadružne prodajalne. S. Smrekar sporoča, da mu radi tehničnih vzrokov ni mogoče prisiti na sejo. Se vzame na znamenje.

Zapisnik prejšnje konference, ki se je vršila v Pittsburghu, se predčita in sprejme. Prečita se pismo iz gl. urada JSZ, glede agitacije za Zvezo in razširjanje njenega glasila Proletarca.

V diskuziji o agitaciji za list pravi s. Terčelj, da bo prihodnjo zimo, ko bo imel več časa, agitiral na sejah prijateljskih organizacij in na priredbah. Boljše je, da dobi agitatorje, ki jih skupaj, kot pa, da bi hodil od hiše do hiše. Slednje je priporočljivo. Pri izbirjanju naročnikov, v pridobivanju novih pa sedaj poslužiti bolj efektivnih načinov. Zborovalcem se združi njegov načrt dober in ga priporočajo članstvu klubov v izvajanju.

Prečita se pismo iz urada J. S. Z. glede strankine kampanje za zbiranje agitacijskega fonda in vsoti \$50,000. Tajnik JSZ, priporoča Konferenci, da naj v tej kampanji sodeluje pod imenom naše Zvezde, od katere se pričakuje, da stori svojo načelo v polni meri. Vse v ta fond nabranje vsote naj se pošije na urad JSZ, ker bomo s tem dokazali, da res delujemo kot federacija in ob enem ostane glasom sklepa strankine eksekutive od vsote, ki jo zbere federacija, nji 30%, ostalo pa pošte stranki za določene svrhe.

S. Zornik prečita apel, ki ga je prejel direktno iz New Yorka od strankine kampanjskega odbora za zbiranje tega fonda. Navzoči mu svetujejo, da ako dobi na nabiralno položaj pripravkov od Amerikancev, naj jo pošle direktno kot odgovor na ta poziv. S. Zornik pravi, da se je ravnal na ta način tudi v prejšnjih kampanjah.

Predsednik naznani, da je na dnevnem redu točka "poročila zastopnikov", želi pa, da se oglasijo za besedo te tisti, ki imajo vesela poročila. Jokavosti in jamranja je itak dovolj na svetu.

S. Chater iz Pittsburgha pravi, da sta bila v pittsburghskem klubu pred enim letom samo on, in John Ban dobrostoječa članica in eden teh, ki začel premišljevati, če ne bi bilo končnega konca vseeno, ako tudi ona dva pustita. Odločila sta se vztrajati in danes šteje klub 17 članov, kar se vzame z veseljem na znanje.

S. Fradel, Latrobe, Pa., pravi, da je njihov klub aktiven, dasi ne toliko med Slovenci, ker je tam malo, pač pa med domaćinimi. Pridobil je med njimi nekoliko članov stranki in jih pripravil, da čitajo njene angleške liste. Udeležuje se jenih okrajnih sej, nabira podpisne na njene volilne peticije in pomaga v drugih strankinih aktivnostih kolikor največ može.

S. Kavčič, Sygan, pravi, da so sodruzi v njegovem kraju izgubili veselje za delo, ker socialistična lista ni več na glasovnicah. S. Zornik z ozirom na to pojasnjuje, da nas take neprilike ne bi smele strasti.

Stranka, ki ne dobi v glavnih volitvah, ki se vrše po vsi državi, oziroma Uniji, dva odstotka od celokupnega števila oddanih glasov, izgubi pravico do svoje rubrike na glasovnici, in ako se hoče udeležiti volitev, mora svoje kandidate nominirati s peticijami. Pride zopet čas, ko bomo dobili ne samo 2%, pač pa dvajset in več odstotkov glasov, toda dokler jih ne bo, si moramo pomagati po potih, ki nam jih nudi tozadni zakon. Kadars nabirate podpise na nominacijske peticije, ni potrebno, da bi jih morali dobiti pri socialistih. Predno, so pole oddane, jih je treba zapriseći in podpisati jih mora dobrostoječi sodrugov. So ovire, toda če hočemo iti naprej kot stranka, jih bomo premašili in napredovali. Vsa pojasnila glede peticij vam dajo strankimi člani v okrajih, kjer so v teku volilne kampanje. Treba je naglasiti še to, da stranka, ki ni dobila prej omenjena dva odstotka glasov, nima kandidatov pri primarnih volitvah. To je potrebno s drugom vedeti, da se ne bi udeležili primarnih volitev, pač pa skrbeli, da se dobi dovolj podpisov na peticije.

Tajnik Ambrožič poroča o finančnih Konferenci. Poleg drugih izdatkov navede tudi vsoto \$5, katera je bila prispevana državni organizaciji. Pojasni, da je na našo željo posla na konferenco v Pittsburghu, in ker na to ni podala računa, je priporočal, da se, ako mogoče, pošle kako vsoto v ta namen državnih organizacij. Pet udeležencev pittsburghske konference se je tisti dan zvečer udeležilo tudi strankinega banketa v Labor liceju in se domenili, da bodo poleg vso, ki so jo prispevali sami, dali še \$5 v imenu konference. Na takih banketih dobi stranka navadno precej gmotnih sredstev in tudi omenjeni banket je bil prirejen v to svrhu. S. Dr. Van Essen se je našim sredstvom za vztrajnost toplo zahvalil in izrazil, da ga veseli, ker so člani naših klubov s drugimi, na kakršne se stranke tudi v kritičnih časih lahko zanaša. Poročilo in pojasnila vzeta na znanje.

Tistim, ki le priporočajo, da naj se kmalu kaj kupi, svetujem, da pridejo prihodnjih pred zborovanje sodrugov z bolj natančnim in določnim načrtom. Potrebno je vedeti ne samo koliko stane hiša in stavbišče, temveč tudi koliko bomo mogli plačati takoj, kakšne bodo naše uknjižbe, kje bomo posojilo na prvo, kje na drugo uknjižbo, kolikšne bodo obresti, koliko bo treba plačevati mesečno, nadalje proračun za popravila, davek, itd. Potrebno je da vemo, koliko bomo imeli od poslopnega direktorja dohodka in koliko bo nočnari nanj plačevati ter kje vzeti denar. Zadnje vprašanje je vsekakor zelo važno. Potrebno je članstvo pojasniti, da ako boli svoj dom in s tem za svoje aktivnosti tudi več ugodnosti, bodo tudi večji izdatki.

Direktori dohodki postopja, ako bi odgovarjalo namenu, bi bili najemnina, ki jo plačujejo stranki. Tajnik je bil pripovedal, da so njegove zagovornike metali v ječe, jih napadali po shodnih listih, in pomagalo je celo pijuvenje, ko so jih predstavniki sistema izkorjevanja proglašili za "izdajalce". Le kako moremo biti delaveci tako kratkovidni, to meni ne gre v glavo?

Kavčič priporoča, da to zborovanje izvoli poseben odbor v svrhu dogovora za prostor z društvom na Syganu. Sprejetoto, odboru pa se da moč, da po dogovoru tako objavi vse potrebe podatke v Proletarcu.

Sledi diskuzija, kako oripomoci naši konferenčni blagajni do dohodkov. Navadno njen izdatek pokriva sodruži s prostovoljnimi prispevki, toda ker so večinoma vedno le eni in isti, postane to s časoma zanje breme, in če že ne to, se navečajo vedno posegati v žep. V razpravi, katere se udeleži več navzočih, je sklenjeno, da naj se ob ugodnih prililkah napravi priredbo v prid konference, in pa, da naj se na dan prihodnje konference priredi piknik, ako izvedljivo. Na ta način bi pomagali pokrivati izdatke tudi somišljeni.

S. Terčelj povdarda, da delajo tako tudi društva. Posebno mladinska društva skušajo s pomočjo svojih dobro zamišljenih in organiziranih priredb okrepiti svoje blagajne. Iz krovov rojene mladine dobivajo nove člane tudi naši klubki. Sredstva, ki priporočajo do agitacijskih in gmotnih uspehov so različna. Ako se odbori loti dela z odločanjem, da bo uspešno, tedaj je uspeh navadno vselej zagotovljen, kajti onemogočiti ga morejo le nepredvidene neprilike. Tudi za agitacijo so pikniki pripravljeni in v teh krajih z njimi niso veliki stroški, kakor jih imamo, če se priredeva vrši v dvoranji.

S. Kavčič predlaga naj se vrši ob priliki prihodnje konference isti dan tudi piknik. Sprejetoto.

S. Terčelj priporoča, naj se naše prihodnje zborovanje vrše na Syganu in navaja razloge. Sodruža Fradel predlaga za sedem bodi konference Sygan, in s. Glažar podpira.

DOPISI

RAZNO IZ CLEVELANDA.

Cleveland, O.—Kakor drugod, tako je za delavce tudi pri nas. Eni delajo, drugi se pehajo za delom, in če ga dober, pomeni, da so ob delo eni izmed onih, ki so zaposleni. Tako se ta povest vedno ponavlja, ker za vse v tej ekonomski uredbi ni dela. Na eni strani dolga delovne ure in pa priganjanja, stroj in drugače, da dela en posameznik za tri, zunaj pa so zato trume delavce brez posla. Kje je krivda za take razmere veste sami, če pa ne, imate vsak čas priliko, da se poučite.

Dne 20. avgusta bomo imeli v Clevelandu volitve za spremembu čarterja. Načrt predlagateljev sprememb doloda, da se bo volilo župana direktno in enega koncilmana v vsakem okraju, katerih bi bilo 32. Sedaj imamo manedžerja, ki ga izvoli mestni svet, v vsakem okrožju pa se voli štiri koncilmane. Dasi je tudi sedanji sistem v prilog privatnih interesov, je s stališča delavstva vendar boljši kakor oni, ki ga predlagajo iniciiatorji. Ako bi predlagateljev inicijativu za spremembu res imeli interese ljudstva in demokracijo v mislih, bi predlagali, da se voli župana direktno, koncilmane pa brez razdelbe po distriktil. Večinski stranka naj bi imela večino in bila bi odgovorna za upravo.

Piknik kluba št. 27 bo v nedeljo 25. avgusta na Močilnikarjevi farmi, na katerem bo mnogo zabave in drugih zanimivosti, ki mogoče niso povsem zabavne, ampak so potrebne. Nahajamo se v volilni kampanji, zato bo na mestu tudi go-

Piknik kluba št. 27 bo v nedeljo 25. avgusta na Močilnikarjevi farmi, na katerem bo mnogo zabave in drugih zanimivosti, ki mogoče niso povsem zabavne, ampak so potrebne. Nahajamo se v volilni kampanji, zato bo na mestu tudi go-

Organizator kluba št. 27.

—

ODMEV IZ JOHNSTOWNA.

Johnstown, Pa.—Ceprav smo v pasjih poletnih dneh in je vočina dosegla svoj višek, so Slovenci v tem okrožju vzeljive vse mužjavne. Zaposleni so v raznih organizacijah, ali pa agitirajo, eni za to, drugi za kakovo drugo stvar. Mnogo zaslužuje za to živahnost gospodovanja, ki je prišel k nam, da reši naše grešne duše.

Dasi je bila ta okolica dolga leta brez slovenske fare, jo je po zatrdilu Lemontta vzeljive dolgotrajne zakrnjenosti dosegla božja milost in poslan je bil dušebrižnik, ki je vztrajal. Nekateri pred njim nameči niso hoteli vztrajati, ker je bilo na naši njivi po njihovem mnenju preveč plevela in ljuljike, pa

prav malo doljarje za cerkev, maše, razne obrede in druge reči, za katere dobiš v povratilo "bogpacaj". Ta gospod pa je, kot omenjeno, vztrajal, in ustavil je faro, kateri je dal za patrono sv. Malo Terezijo.

Ako se čude, čemu toliko

omenjam faro, boste

stvar boljše umeli, ako vam po-

jasnimo, da je bilo pri nas ne-

kaj leta vse nekam "mrtvo".

Tukajanje okrožje je v naši javnosti pred leti slovelo radi

mognih svojih aktivnosti. Po-

tem—bodisi radi stavk, vojne

in drugih vzrokov—so naselje-

na tega kraja polaganoma prene-

halje biti prve med prvimi. Šele

v tem položaju se je zazdelo

Lemont, da je situacija za uta-

stanovitev fare ugodna in je začel

z delitvijo. Fara pa pome-

ni se na Johnstownsko in okoliško

naselbino breme, kajti cerkev

se nima, ne sole, ne sester. Le-

mont ima vse to v načrtu, in ko

bi ljudji enkrat do dobra omre-

žil, bi se začeli veliki cerkevni

davki. Kakor drugod bi imela

fara podporo interesov, katerim

ni za probuo delavcev, in nekaj napredni

zadnjih let, da bi začeli konkurirati Jolie-

To je vzdramilo tiste, ki so

položaj zapadli in so začeli

ljudi pravčasno svariti. Tako

je zaspanost prešla in izgleda,

da so ljudje začeli spoznavati

prednosti napredka pred na-

zadnjim. Izprevideli so,

da je človeštvo potrebuje znanje, ne pa skrb za večno izvlečanje. Potrebujemo kruha tukaj, ne šele tedaj, ko jih sončna tromba odbere za uživanje večnega raja. Naš program vsele tega ni fara, nego streljenje po boljšem življenju na tem svetu, ravno tako, kakor tudi duhovniki žele živeti dobro in udobno ter čim bolj brezskrbno že v življenju. Mnogim se to posreči veliko bolj kakor na vremenu.

Nazadnji še se zelo rado obrača za podporo na ženske. Razne cerkve se zelo trudijo, da obdrži vpliv nad žensvom. Kaj pa one ženske, ki so se že odresle vraž in pa cerkvena vpliva? "Prostor za ženske je kuhih in njena brigga so otroci" je veljalo za pravilo nekaj, ne pa danes. Kjer se ga še vedno drže, je slabo za moške in ženske. Me smo ravno tako izkoriscane kakor moški. Tepejo nas iste nadloge kakor njih, in borba za obstanek je naša ravno tako kakor njihov. Mar ni vsled tega naša dolžnost, da se zanimamo za socialistično gibanje, za organizacije naprednega delavstva, in da sodelujemo v borbi za odpravo krivic, ki tepejo delavški razred?

Če že ne morete drugega, čitajte naše nadpredne liste kot Proletarec in Prospekt in ne bo dolgo, ko pride do spoznanja, da je v tej deželi socialistična stranka edina, ki ima zdrav, izvedljiv program v korist vsega delovnega ljudstva.

Kadar ženska doseže spoznanja, ki ji odpro pota v razumevanje raznih problemov, tedaj zanje izgine starokopitni rek, da spada samo v kuhih, njen mož se pa tudi ne more več izgovarjati, da bi pristopil v socialistično stranko, pa ne more, ker mu žena ne dovoli. Marsikat moški se poželenovalno izgovarja, da bi postal aktiven, da bi storil to in ono, pa ima, "nazadnjaško ženo", in radi ljubega miru v hiši žrtvuje svoje prepranje.

Pokažimo, da znamo tudi mislit, in da smo v stanju doseči socialno znanje in toliki meri, da bi v slučajih potrebe lahko poučile o njem tudi svoje slabše polovice". —S. M.

POJASNILO O STAVKOVNI PODPORI.

Glencoe, O.—Ker se dogodi, da ta ali oni vpraša, ako je bil delegat Neffsa iz bližnjega Johnstowna, kaj je potreben za razpolago tukajšnjem odboru za delitev podpore stavkarjem, naj služi v pojasnili sledče:

Svoje delo v tem pomočnem odboru sem zaključil pred konvencijo SNPJ. Preostanek fonda v znesku \$10 (deset dolarjev) sem posjal predsedniku S. N. P.

DOPISI

MARY FRADEL O TEM IN ONEM.

Konferanca J. S. Z. v Hermiju, Pa.—Sodrug Zornik in soproga sta obhajala pentindvajsetletnico. — Na Labor Day dne 2. septembra bo piknik soc. stranke v Bowser Grove.

Latrobe, Pa.—V nedeljo 28. julija se je vršila konferanca J. S. Z. za zapadno Penno v Hermiju. S soprogom sva dosegla tja ob 10. dopoldne. V dvorani je že bilo nekaj sodrov, med njimi J. Robič iz Yonkona. Kmalu za njimi je prišel s. John Terčelj direktno s seje gl. odbora SNPJ. Zjutraj je došpel v Pittsburgh in potem naravnost v Hermirje. Družba je pologoma rasla in udeleženja na konferenci je bila precej števna. O razpravah in sklepih bo pojasnil zapisnik, ki bo priobčen v Proletarju. (Objavljen je v tej številki.)

Ko smo zborovanje končali, nas je s. Anton Zornik povabil k bogato obloženi mizi in nam pojasnil, da obhajata on in so proga 25 letnico njune poroke.

Naravno, da je bila vsa družba

zelo vesela nad tem slavljem,

in da smo jima čestitali, kajti

bili smo res prijetno iznenadni.

Za posrebo prav lepa hvala, in želim jima, da bi

zdrava in zadovoljna dočakala

50-letnico njunega zakonskega

življenja in za tem še mnogo

srečnih dni. Ob tej priliki se je

nabralo \$21 v agitacijske svrhe

soc. stranke.

V pondeljek na Labor Day

2. septembra bo imela soc.

stranka okraja Westmoreland

piknik na Bowser Grove. Ob-

činstvo na bližu in daleč je vab-

ljeno, da se ga udeleži. Pro-

gram bo zabaven in vzgojevan-

en. V plesnem pavilonu bo

igral orkester Midnight Stroll-

ers.

Pikniški prostor je opremljen

s potrebnimi poslopji, med

drugim s prostorno dvorano,

oziroma paviljonom, v katerem

je pod gladek, da se pleše ka-

kar po ledu. Zraven so lepe

trate in senčno-drevje. Zvez-

ja dobra, kajti Bowser Grove

je ob tlakovani cesti.

Poročila o razmerah po de-

želi so za delavec večinoma

slaba. Brezposelnih mnogo,

starejše delavec sistematично

odslavljajo, živiljenske potreb-

ščine so drage, plače pa se več

znižujejo kot zvišujejo. Zdi

se mi, da se je delavstvo v A-

meriki vsemu hudemu že neka-

ko privadi in na kakšen pre-

obrat bilo v politiki ali unioniz-

mu sedaj še ni računati. Ve-

čina misli, da ne more biti dru-

gače kot je. Kompanije delajo

po svoje, mi pa moramo delati

po njihovem, če hočemo živeti.

Ako takim delavcem dovereš, da je moč v njihovih ro-

kah, da so oni tisti, ki bi lahko

odločevali, se večinoma sme-

jejo, misleči, da so pametni, to-

da njihov smeh je le dokaz, da

ne poznajo nobene vere sami

vase in da ne pojmujejo moči,

ki bi je imela zdrava delavska

organizacija.

Citateljem tega lista je res-

nica o takih delavcih znana.

Priporočam jim, da širijo liste,

kakor je Proletar in da ga

priporočajo v čitanje. Drugače nima pomena. Iz Proletar-

ca se delavec nauči mnogo ko-

ristnega, samo, če se hoče učiti.

Zal, da jih je še toliko onokraj

praga spoznanja resnice. Enim

AGITATORJI NA DELU

Naročniš na "Proletarju" so poslali:

Joseph Snay, Bridgeport, O. 26

Anton Jankovich, Cleveland, O. 11

Joseph Radel, W. Allis, Wis. 11

Anton Andres, Chicago, Ill. 4

Jacob Rozic, Milwaukee, Wis. 4

Jack Rupnik, Sheboygan, Wis. 5

John Kosin Girard, O. 3

Frank Zerovec, Kenosha, Wis. 3

John Koplenik, Mt. Oliver, Pa. 2

Joseph Zorko, W. Newton, Pa. 2

John Teran, Ely, Minn. 1

Geo. Smrek, W. Aliquippa, Pa. 1

Joseph Jereb, Kenmore, O. 1

Anton Zornik, Herminie, Pa. 1

John Rak, Chicago, Ill. 1

Lawr. Demshar, Rock Springs, Wyo. 1

Andrew Vidrich, Johnstown, Pa. 1

Joseph Klarich, Detroit, Mich. 1

John Rednak, Braddock, Pa. 1

Skupaj 80

Prejšnji izraz 40

je Proletar pregrešen, drugim predrag, tretji bi ga sicer čitali, toda nimajo časa. To so izgovori nevednih, in nevednost je najhujši sovražnik dela-vskega razreda.

Devecem res ne preostaja časa, ako so zaposleni, toda kolikor ga imajo, ga potrošijo mnogo po nepotrebem. Tudi denarja nimajo, dasi razmečajo mnogo centov, kvodrov in doljarjev za nepotrebe in celo škodljive reči. Treh doljarjev za Proletarca pa sem jim zdi skoda.

Vedno ne bo tako. Narod se prebuja in vrste onih, ki se poslužujejo omenjenih izgovorov, ali se posmehujejo, kadar jim pripovedujejo o važnosti delavske organizacije, se redčijo.— Mary Fradel.

PRIREDBA V PRID VZDONO-OHJSKE KONFERENCE SE BO VRŠILA 24. AV-GUSTA V BRIDGE-PORTU.

Glencoe O.—Denar je danes sredstvo, ki ga privede kamor-koli na svetu. Kupiti najboljši zdravnik, kardinalske klobuke, in celo blaženost se kupi z denarjem. Če hočemo podporno društvo, plačujemo vanj denarne prispevke, in podporo dobivamo v denarju. Ako hočo socialistični klub agitacijske le-take, mogoče dvorano za shod, mora imeti sredstva za tisk mora imeti sredstva za najemino, ahoč govornika, mu-pomagajo z ročajini. Če pa je bilo v založbi Maynard. Uspeh ni bil slab, če usvojimo razmere, v kakršnih so rojaki na-hajajo. K temu sta mi veliko pripomogla Andy Zlatoper in Louis Berlot. Hvala obema za sodelovanje in postrežbo.

Dne 28. julija sem obiskal naselbino Blaine, kjer je bil uspeh zelo povoljen. V obredu omenjenih naselbinah smo imeli tudi sestanke in upam, da bodo imeli ugodne posledice. Blaine pride v našem gibanju z upot na površje. Kar se tiče Proletarca, rojaki vidijo, da im je potreben ravno tako ka-kor jim je potrebljena soc. stranka.

Od tu ob tej priliki nimam niti posebnega boročati. Na proši se je dobil naš socialistični klub 3 nove člane, precej rojakov pa obeta da pristopijo v kratkem.

Povsod, tako tudi tukaj, je precej Slovencev, ki so ali mladiči v napredku, ali pa popolnoma brezbržni in se jih lahko klasificira med mladne vernike. Mnogi teh se priste-vajo k naprednjakom, menda zato, ker se jim v nedeljo ne zljubi vstati, da bi šli v cerkev, pa tudi cerkevna kolektiva jim je neprijetna. Seveda ne bi bilo prav, če bi meril vso naselbino z enem kopitom. Imamo precej rojakov in ročajini, katerim napredek ni brezpomembna beseda, in ki se po svojih močeh trudijo, da se tukajšnji in okoliški Slovenci ne pogre-znejo v more neaktivnosti in topega nazadnjasta.

Stevilo naprednjakov se sedaj ne veča kakor bi človek rad, a počasi se le dobi tega ali onega, ki se odloči, da po smrti ne bo delal gnječe v nebesih.

Zadeva s faro se počasi "ra-zvija". Na Moxhamu, ki je bolj oddaljen od centra, pa sploh ni nič slišati o nji v vzpo-dubnem smislu. Toliko pa je vse tudi, da se tudi tisti, ki še nekaj dajo na cerkev, da ne bodo hodili k maši pet milj daleč, ko imajo priliko iti k božji službi le par blokov doma. In Bog je po nauku cerkev pač povsod pričuo. Slovensko cerkev bo treba še zaslužil beliča od 1. aprila 1927, ko je začela stavka, za nečem kopitom. Imamo precej rojakov in ročajini, ki je na Glencoe s svojimi aktivnostmi odlikuje posebno ženske, med njimi Albina Kravanja, Julija Kobler in Mary Pirc. Hvala jim za pomoč v agitacijski postrežbo. Prvič sem imel na poti v pomoč pri agitaciji za Proletarca spremjevalko. Bila je Mary Pirc in enem slučaju Albina Kravanja. Mary Pirc ima z zgodovino v zgodovino slovenskega naprednega delavstva v Ameriki častno mestno. Tudi tukaj je bila agita-cija uspešna in Proletarec je dobil precej novih naročnikov, dasi je naselbina sedaj majhna, ker se je dosti rojakov izselilo za delom v druge kraje. Na Glencoe se s svojimi aktivnostmi odlikuje posebno ženske, med njimi Albina Kravanja. Mary Pirc ima za tak posel vse potrebe sposobnosti in bila bi v večji naselbini prav dobra agitatorica za list. Brez nene pomoči ne bi dosegel toliko uspeha.

Prenočeval sem pri našemu staremu pionirju Nacetu Žlembergerju, ki je na Glencoe celo vrsto let. Pogovarjal sva se mnogo o marsičem pozno v noč. Posnetki so se razšli zadovoljni, med njimi seveda najbolj naš blagajnik.

Če je bil ta spored končan, so stopili v akcijo pevci in pevke naših zborov: "Svobode" in "Bleda" in prepevalo se je pozno v noč. Posnetki so se razšli zadovoljni, med njimi seveda najbolj naš blagajnik.

Henry Ford je dosegel 66. leta. Časopis je poročalo, da je odšel, kot po navadi, zgodaj na delo, seveda ne v "line", kot njegovi sužnji pač pa nadzoroval delavece, ki mu "over-haulajo" neke stare kočije.

Pravijo tudi da bo "dobračnik" delavcem zvišal plača na \$7. na dan. Well, z ozirom na njene prigrajanške metode, ni to prav nič velikodušnega; mož nameč dobro ve, da pomenijo

Predsednik SNPJ. Cainkar me je s svojo politiko zelo presenetil in še marsikoga druga-ga. Imel sem ga za moža in trdnega sodruga, no—človek se pa moti. Kaj je vzrok njegovega "balincanju" kot pravi s. Barbic, mi je uganka. Barbic sem poprej pozabil omeniti. Njegovi dopisi so prav na mestu.

Ljudje ubigajo, koliko bo koristila Prosveti in jednotni večna tiskovna svoboda. Način gotovo ne bo ugašalo, če bi razni zavedeni ljudje pod vplivom provokatorja izrabljali kolone Prosvete za svoje prisnodarije in kaprice. Sem istega meneja kot s. Snay, ki pravi, da bomo v bodoče imeli mesto zdravje kritike komuni-ske otrokarje, s katerimi bodo skušali begati članstvo, kot npr. Kotar z jednotnim kole-

jem. Da je bilo resno odgovarjal, skoraj ni vredno, ker posamezno osebni in si poleg vsega pomagajo z ročajini. Če pa je odgovarjaš, bravijo: Ugnali smo ya, potisnili smo ga ob steno, razkrinkali smo ga. Za njimi je kriz, kakor z vsakim nebogljenjem, kakor se obrneš. Upam, da bodo tisti, ki so v njihovi stranki iz dobrega namena, kmalu spoznali svoje voditelje in jih prisili na poštena pota, ali pa jim dali slovo.

Od tu ob tej priliki nimam niti posebnega boročati. Na proši se je dobil naš socialistični klub 3 nove člane, precej rojakov pa obeta da pristopijo v kratkem.

Povsod, tako tudi tukaj, je precej Slovencev, ki so ali mladiči v napredku, ali pa popolnoma brezbržni in se jih lahko klasificira med mladne vernike. Mnogi teh se priste-vajo k naprednjakom, menda zato, ker se jim v nedeljo ne zljubi vstati, da bi šli v cerkev, pa tudi cerkevna kolektiva jim je neprijetna. Seveda ne bi bilo prav, če bi meril vso naselbino z enem kopitom. Imamo precej rojakov in ročajini, ki je na Glencoe s svojimi aktivnostmi odlikuje posebno ženske, med njimi Albina Kravanja. Mary Pirc ima z zgodovino v zgodovino slovenskega naprednega delavstva v Ameriki častno mestno. Tudi tukaj je bila agita-cija uspešna in Proletarec je dobil precej novih naročnikov, dasi je naselbina sedaj majhna, ker se je dosti rojakov izselilo za delom v druge kraje. Na Glencoe se s svojimi aktivnostmi odlikuje posebno ženske, med njimi Albina Kravanja. Mary Pirc ima za tak posel vse potrebe sposobnosti in bila bi v večji naselbini prav dobra agitatorica za list. Brez nene pomoči ne bi dosegel toliko uspeha.

Dne 3. avgusta sem obiskal naselbino Glencoe, ki je bila piedek naprednjakov in ročajini, katerim napredek ni brezpomembna beseda, in ki se po svojih moč

PROLETAREC

Lj. t za interes delavškega ljudstva

Izhaja vsak četrtek
Indija Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Ju slovenske Socialistične Zvezde

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado, za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00—Inobranstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu naj-ponajje do ponedeljka popoldne za pridobitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Fogorec:

SUBSCRIPTION RATES:
United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone Rockwell 2864

546

VICTOR L. BERGER

V Zedinjenih državah jih je malo, ki bili socialisti od svojih mladih dni do pozne starosti. Med delavci, slovenskim in drugimi, jih je prav malo.

Victor L. Berger je bil socialist od rane mladosti pa skozi do svojega 69. leta in je umrl kot AKTIVEN socialist. Izmed mednarodno znanih veteranov socialističnega gibanja v tej deželi sta ostala le še Morris Hillquit in James H. Maurer. Debsa in Bergerja ni več. Vsi širje so orali ledino, so šli skoz velike, težke boje, in vši širje so ostali socialisti v vsakem slučaju, neglede na razočaranja, kritike in napade. Napadani in blateni so bili mnogo.

Nikomur izmed teh ni bilo "treba biti socialist". Vsi so imeli priliko napraviti "lepo kariero", če bi jim bil cilj in program njihov žep. A pokazalo, da je človek lahko uspešen tudi tako dejanje socialistično. Bergerju je nekoč neki časniški sindikat obljubil dobro plačo, ako mu bo prispeval članke za njegove liste, toda sindikat mu je dal v naprej razumeti, da si pridrži pravico črtati nezaželeno in omiliti kar bo preostregla. Berger je "lepo priliko napraviti denar" odklonil in to ni bila edina.

Nad petdeset tisoč ljudi je šlo mimo njegove krse. V soboto 10. avgusta se je vršil pogreb. Velika množica ljudstva, čigar glasnik je bil pokojnik, se je poslovila poslednjic od njega. Socialistični veterani, med njimi Morris Hillquit, in mlajši vodilni bojevni za ljudska prava so govorili ob njegovih krstih.

Victor L. Berger je živel dolgo in njegova življenjska pot je bila plodovita. Storil je za svoja načela—za socializem—vse, kar more s oriti posameznik in storil je MNOGO VEČ.

Ko je po nezgodi, ki ga je doletela 16. julija, prišel k zavesti, je videl, da bo poskodbe težke prebolel. Toda podal se v boj proti njim, pozabil je na bolečine in misil ter govoril o svojem DELU. Zdravnik so se posredno čudili njegovemu humorju. Bil je to Berger kakor vedno, dasi na postelji z ubitobanjem, zlomljenimi rebri in notranjimi poskodbami.

Socialisti ne verujemo v svetnike in jih ne ustvarjamo. Kdor pa je vreden priznanja, kdor si ga je zasluzil, takor si ga je zasluzil Berger, ga mu ne odrekamo.

Kapitalistično časopisje je pisalo o pokojniku večinoma spoštivo. Sposobnosti voditelja in organizatorja mu niso odrekali in soglasno so pritrdili, da je bil pokojnik skoz in skoz poslen borec za program, v katerega je veroval, "dasí večini ne ugaia."

Kakor preje v slučaju Debsa, tako se ju tudi ob smrti Bergerja pokazalo, da svet spoštuje spštene borce kadar so—mrtvi.

Victor L. Berger je pestil v stranki veliko vzel. Njegova smrt je posebno težak udarec za socialistično gibanje v Milwaukeeju in Wisconsinu. Ali—mi moramo naprej—VI mooste naprej, je rekel pokojnik na smrtni postelji. Berger agitator še živi v stoterih, ki jim je bil učitelj in GRADE NAPREJ. Berger voditelj pa je umrl. On ni želel, in ni pričakoval od nas žalovanja. Priporočal nam je št. in zastavo socialistične misli in dela naprej. Že v pričakovanju, da bomo njegovi želji sledili, se je življenje poslovilo od njega. Ni se varal v svoji veri, kajti mi z delom nadaljujemo. Naš cilj je socializem in ne odnehanje v gradnj in borbi. Tudi on ni odnehal.

Navednost je največji zlat rudnik

Ce ne bi bilo nevednosti v ljudskih množicah, bi morali poiskati druge poklice skoraj vse duhovniki, graftarji, nepoštenjaki vseh vrst in tudi kapitalistične uredbe ne bi bilo. Toda kar še ni, pride.

Zločin in družba

Kapitalistična družba porabi ogromne vso-te za policijo, da lovi zločince, za sodišča, da jih sodijo, in za ječe, da jih zapirajo; tudi za krvnike in njih aparate, da jih elektrokatrajo, obesajo in streljajo izda precej denarja. Povrni ljudje menijo, da je to sicer velik križ, ampak da ni mogoče pomagati; zločin-cep vendar ne moremo pustiti, da bi prosti letali po svetu, pa še več pokradli, poropali in pomorili.

Kapitalistična družba res nima druge moći, kakor da jih zapira. Zanjo je zločin problem, katerega ne more nikakor rešiti. Pri tem se pa nahaja v vrtincu, ob katerem bi razumno bitje s kakšnega drugega sveta dejalo, da mora biti ta družba sama blazna.

Stvar je namreč ta: Kapitalistična družba ustvarja zločince, potem jih pa preganja, obsoja, zapira, obeša. Ona jih ne mara; sicer bi jih pustila pri miru; dasi jih ne mara, jih pa neprenehoma ustvarja.

Zakaj taka absurdnost?

Zato, ker ne more biti drugače. Kapitalizem in zločin sta neločljiva. Kapitalizem je sam na sebi zločin, četudi ne po zakonu. Ako bi tatoi delali zakone, bi najbrže z njimi zaščitili tatvino. Ker jih delajo kapitalisti, ščitijo z njimi svoje izkorisčanje. In svojo lastnino ščitijo.

Ker pa je kapitalistično izkorisčanje zločinsko, ker ustvarja mizerijo in vedno postavlja gotovo število ljudi pred alternativo, da kradejo ali pa poginejo, medtem ko na drugi strani kaže, da se s bogastvom v tej družbi lahko skoraj vse doseže in s tem draži ljudi, da izkušajo pridobivati bogastvo brez posebnega ozira na sredstva, se mora zločin vedno nanovo porajati in ga ne bo konec, dokler ne bo kapitalističnega sistema samega konec.

Ker ga družba ne more odpraviti, preganja zločince in jih zapira. Pri tem se zgodi, da se za mrežami mnogo dobrih ljudi, mnogo lupežev pa teka prostih okrog in uživa velike časti.

Kaznovanje zločincev tolmači družba tako:

Hudodelec je nevaren družbi. Ona mora torej sebe in svoje poštene člane varovati. Zato mora zločince ločiti od javnega sveta in jih spraviti tja, kjer ne morejo njih hudočini nagnuti storiti zlega. Torej in je že zamreženimi okni, obdane z visokimi, trdnimi zidovi in zastražene z oboroženimi čuvaji.

Razen varnosti družbe imajo kazni še druge namene. Za greh, ki je storjen z zločinom, mora biti pokora. V starih časih se je tisti, komur je bila storjena krvica, sam mašečeval nad hudodelcem. Tega pa ne more trpeti civilizirana organizirana družba. Ako se posamezni prepusti, da odmeri kazen za zlo, katero je pretrpel, se lahko zgodi, da je kaznen večje zločinstvo od zločina samega. In kazek tam, kjer še velja iz barbarične davnine, podedovanju krvno maščevanje, ni hudočinstva nikdar konec; osvetja, ki je skoraj vedno pretirana, zahteva zopet osvetu, in tako gre zlodejstvo v večnost, od rodu do rodu.

Kaznen je socializirano, podprtovljeno maščevanje. V tem je nekaj napredka in zboljšanja. Sele odstranitev privatnega maščevanja je omogočila, da so postale kazni sčasoma nekoliko bolj človeške. Včasi je bilo obvezno, sežiganje, napletanje na kojo, načakanje na kol itd. tako vsakdanje, kakor je bilo vse čuvstvovanje ljudi barbarično.

Razvoj družbe je povzročil, da je dobila tudi justica pologoma nekoliko bolj človeško licje. Tam, kjer je družba zaostala, je pa tudi justična zaostala. Sedanja oficielna pravljost ne more zatajiti, da je kapitalistična. Njena glavna naloga je varstvo privatne lastnine, kapitalističnih interesov kapitalistične družbe.

Alla doba je postala tudi humanitarna. O tem bi človek sicer včasi podvomil, če na primer pogleda čez Atlantični ocean ali pa če bese poročila o linčanju po Ameriki. Toda apostoli sedanje družbe govore toliko o humanitarnosti, da morajo ugovori skoraj u-molkniti.

Iz te humanitarnosti izvira tudi nauk, da ni vse opravljeno s kaznijo zločinca, ampak da ga je treba tudi popraviti. Zdi se, da ni idealizem edini boter tega načela. Vmes so vsekakor tudi materialistični oziri; če bo hudo-delec popravljen, ne bo več kradel, in tisti, ki kaj imajo, bodo bolj varni.

Pa to nič ne de. Načelo popravljanja bi bilo vendar lepo. Ali družba, ki ga izreka, ni dosledna. Kako naj na primer smrtna kaznen popravi človeka? Kadar je zločinec na drugem svetu, ga vši lepi nauki tukajšnje družbe ne dosežejo več.

Kapitalistična družba se pa moti s svojo humanitarnostjo še v drugem oziru. Popravljanje zločinka v kaznilnici bi bilo že lepo, če bi bile razmere take, da bi popravljeni človek lahko pošteno živel. Tega pa ni. Neprenehno se rabi fraza, kako naj bi skesan grešnik postal koristen član človeške družbe; toda fraza nima realne moći. Predvsem je tradicija hinavščina tako močna, da ovira vse reformatorje poizkusne. Če pove človek, da prihaja iz kaznilnice, mu malo pomaga, če doda, da se je v ječi poboljšal. Kdo mu verjam? In kdo more privatnega podjetnika prisiliti, da bi vzel takega človeka na delo?

Ce bi bila družba sama delodajalec, bi bila stvar pač drugačna. Seveda bi v tem slučaju večinoma povod za prvi zločin odpadel. Namesto skrbi, kaj početi z odpuščenimi hudo-deleti, bi se taka družba lahko lotila vprašanja, kako se odpravijo zločini sploh.

(Konec prihodnjih).

Socialno utopični eksperimenti v Ameriki

Sanje o boljšem svetu niso produkt nove dobe, temveč so gotovo starejše, kot jih je mogeče zasledovati v zgodovini. Bilo bi le čudno, če jih ne bi bližnje sanjali, odkar so sploh začeli razmisljati o sebi in o svetu. Velik del religioznosti je naravnost v zvezi s tem. Že vere barbarov so ustvarjale lepe svetove in boljše življene onstran groba. Religije civiliziranih narodov so prevzele to idejo in jo prilagodile višji stopnji kulture. Kaj je krščanstvo ustvarjalo, kakor obljuba posmrtnje sreče, ki je nedosežna v tem življenju? V nebesih dobiš odškodnino za vse, kar moraš hudega in težkega pretrpeti tukaj, le zaslužiti si jih moraš, in vera ti pove, kako izvršiš to. Kadar je najbolj ginič upanje, da vzvete raj na zemlji, ali pa vsaj da se olajša brezema življena, kadar je gorje najmočnejše pritisaklo, je bila vsaj v tej obljubi uteha, in na milijone ljudi se ji je učajalo. Toda nikdar se niso vsi ljudje zadovoljili z obljubljenimi nebesi, o katerih vendar ni bilo vse tako gotovo, kakor se je moglo povedati. Želja po zmanjšanju trpljenja in po vsaj skromnih užitkih pred poljubom bele žene je bila premočna; porodila se je s človekom in ni je bilo prelahko izruvati iz sreca. In kakor so nekateri izmislili transendenalne sisteme s plačilom in kaznijo, z nirvanom, z elizijem, z nebesi, tako so drugi napenjali svoj razum, da bi uresničili svet za srečo in zadovoljstvo.

Tako je Amerika postala prava domovina utopičnih socialnih eksperimentov in je imela celo vrsto več ali manj komunističnih kolonij, večinoma ustanovljenih tekomp devetnajstega stoletja, med njimi nekatere še prav v naših dneh. Hillquit misli na podlagi nepovratnih poročil raznih pisateljev, da je bilo v deželi tekom zadnjega stoletja ustanovljeno nekaj stotin eksperimentov, ki so vendar splošno nekajči skoraj v življenju. Mnogo tistega luhu živi še danes in pogostoma ga najdemo še v gibanjih in propagandah naših dñ. Spoznati moramo, da se je preživel in da nam ne more pomagati do ciljev, ki jih zahteva sedanjih časov in ki kažejo se danje razmere.

Matica "Ikarija" je bila ustanovljena leta 1848, in raznjeni odcepki, ki so nastali iz tajnega procesa ločitve in odsevanja, so si ohranjevali življenje skoraj polstoletja.

Ikarsko gibanje je razvijalo v petdesetih letih minulega stoletja nekakšno moč, ali pozneje je bilo le majhne pomena. Dasi je bil poizkus izveden na ameriških tleh, se je vendar omejil skoraj izključno na Francoze in je imel malo ali nečesar vpliva na moderno reformno gibanje.

Res, da niso vsi taki poizkusi vplivali na socialno življenje in deželi in sedanje organizacije, so nastale skoraj popolnoma neodvisne od njih. Toda duh, ki jih je pridelil v kolikor tolko vzdrževal, je tako značilen, da ga je treba razumeti. Mnogo tistega luhu živi še danes in pogostoma ga najdemo še v gibanjih in propagandah naših dñ. Spoznati moramo, da se je preživel in da nam ne more pomagati do ciljev, ki jih zahteva sedanjih časov in ki kažejo se danje razmere.

VICTOR L. BERGER, BOJEVNIK DO KONCA

(Nadaljevanje s 1. strani.)
čakovati, da bi soglašali s socialističnimi načrti in teorijami, so ga vendar spoštovali in mno-

gin je bilo resnično žal, da je moral tako iskren pošten in sposoben ljudski tribun, kakor je bil Berger oditi iz zbornice. V kongres je bil izvoljen šestkrat, toda služil je le štiri termine. L. 1918—v znamenju vojne histerije, je kongres s 309 glasovi proti enemu od vzel Bergerjev mandat, katerega mu je dalo ljudstvo, federalni sodnik Kenesaw M. Landis pa ga je na obravnavi v Chicagu obsojal na dvajset let ječe na podlagi medvojnega izjemnega zakona. Zvez s svojim nazorom, se je boril proti vstopu Zedinjenih držav v vojno, in vodil je protivno politiko ves čas. Bojni proletariat je zgodovinsko nujno iz razvoja samega. Proletariat je navsedajne le orodje zgodovine, ki koraka po predpisuje delavstvu ciljev, temveč mu jih le razodeva. Socializem ne modruje, kakšni smotri bi se dali izumiti, da bi bili čim lepši, temveč le označuje pota, po katerih se najboljje pride do ciljev, ki so neizogibni, ker jih določajo neizmenljivi zakoni razvoja.

Ali ste zapazili, da Vam je, ali da Vam bo v kratkem potekla naročnina? • • • Ne, socialisti ne bodo umičili privavnega lastništva: privatno lastništvo je uničil kapitalizem, ko si ga je prilastil. Koliko ljudi poseduje danes imeti? Osemdeset odstotkov ljudi v Zedinjenih državah nima nanka, katera se je predala histeriji benega lastništva. Tisti ki imata postala popolnoma slepa zo ja, so vzel tisti, ki nimajo pravice tistih državljanov, ki kapitalizem je levitom razno hoteli misli po željah pro-ljubil ljudstvo—Socializem mu fata lačnih interesov in vojnih hoče lastništvo vrnil.

E. V. Debs.

PROBLEM EVOLUCIJE

Skupina, ki ogleduje v muzeju neandertalskega človeka, razpravlja s starijo "pravim" ljudi:

Ivan: Glej, Pavla, tak je bil, pravijo, prvi človek, naš prednik!

Pavla: Nak, ta pa že ni bil ustvarjen po božji podobi, pa naj reče tisti Darwin, kar hoče!

Andrej: Hm, tako vam povem, v tistih časih so bili ljudje res grdi.

Agata: Kaj bi se pričkali, saj to sploh človek ni bil! Človek je vendar lep, ker je ustvarjen po božji pod

Socialni ideali

(Nadaljevanje.)
Kričansko-sosialna utopija.

V tem mojem predavanju ni mogoče izcrpati vseh socialnih utopij iz 19. stoletja. Preveč jih je in večinoma so brez pomena. Omenjam le glavne, to je one, ki so imele veliko pristašev in dvignile največ prahu. Omeniti pa je treba kričanski komunizem in socializem.

Rekel sem že prej, da v dolgih stoletjih krščanstva ni socialno vprašanje sploh eksistiralo za cerkev. Posamezni kleriki—kot prej omenjeni Campanella—so se zanimali, ampak vodilni školastiki ali cerkveni filozofi so proklamirali načelo, da kristjan se mora brigati le za "življenje na nem svetu, ki pride po smrti". O izboljšanju človeške družbe in živiljskih razmer na tem svetu ni bilo govora. Vsakih 50 ali sto let so pričakovali sodnjega dneva in konca sveta—in logično: zakaj bi se človek brigal za svet, ki se morda jutri podere?

Sele, ko je francoska revolucija pretresla svet—in ko je še prej vera v skorajšnji sodnji dan izgubila tla tudi med priprstim ljudstvom—se je začelo socialno-reformistično gibanje tudi v duhovniških krogih v okviru cerkve. Posamezni duhovni in menihi so rebelirali že prej. Reformacija v 16. stoletju ni imela socialnega značaja, so pa posamezne grupe—kot husiti in bratje na Českem—širile nauk "povratka h krščanskemu komunizmu kot prvotnemu in edino pravemu krščanstvu". V tem nauku seveda ni bilo trohice stremljene po izboljšanju obstoječih socialnih razmer, toda dotični idealisti so sanjali, da je moralno biti v komunističnih občinah prav kristjanov naravnost idealno življenje—najboljše, ki si ga je mogoče misliti.

V teku francoske revolucije je mnogo njih in revnih duhovnikov, ki so bili prav tako izkoriscani po svojih škofih kakor kmetje po plemečih, soglašalo z revolucionarji. Mnogi drugi so simpatizirali s komunisti v zadružarji v Franciji in Angliji, toda na dan se niso upali stopiti zaradi ateističnega karakterja teh gibanj. Bolj odprtih so bili lajški utopisti.

Za časa julijске revolucije v Parizu (1830) je nastopal krščanski komunist Stephen Cabet, ki je bil ouvertur, toda sin revnega delavca. Mož je bil straten agitator. Po zmagi reakcije v Franciji je zbežal v London. Tam je spisal knjigo (1840) "Potovanje v Ikarijo" po vzoru Mora in drugih starih utopistov, ki so svojo idealno družbo prenesli na kak doslej še neznan otok ali kam v deveto deželo. Cabet je postavil svojo "Ikarijo" na temelj komunizma prvi kristjanov, toda vsi nasprotniki, ki so se upirali taki družbi, so bili brez usmiljenja pomorjeni. Nato se je razvila v petdesetih letih perfektna družba

Predaval IVAN MOLEK
v klubu štev. 114 J. S. Z. v Detroitu, Michigan,
12. januarja in v klubu štev. 1 J. S. Z. v
Chicago, Illinois, dne 25. januarja 1925.

stroge enakosti in čistega komunizma! Cabetova knjiga obsega 500 strani—torej si lahko mislite, kako podrobno je bilo vse opisano. Tak luksus in taka srča je vladala v "Ikariji", da še psi so se reformirali in niso več povzročali nobenega škandala!

Cabet je bežal tudi iz Londona v Ameriko in tu je dobil pričaste, ki so mu pomagali, da je nabavil milijon akrov sveta v Texasu—zemlja je bila takrat poceni—in začel graditi Ikarijo. Kolonija je narastla na 600 članov, potem pa so se razšli, ko so videli, da stvar propada kakor so propadle vse druge take utopije. Cabet je umrl v Ameriki leta 1856.

Leta 1850 se je začelo krščansko-sosialno gibanje v Angliji. Vodil ga je kanonik Charles Kingsley. Grupa krščanskih mož, ki se je zbrala okoli Kingsleyja, je uvidela, da delavskoga gibanja ni mogoče zatreći, pač pa je treba to—komunistično in socialistično—gibanje "pokristjaniti" in vse bo dobro. Revolucionarno gibanje oseminštiridesetega leta je bilo preveč nekrščansko! In ko se komunisti in socialisti vrnejo h krščanstvu, je treba pridobiti še delodajalce, da "pokristjanijo" svoje tovarne in se na temelju krščanske ljubezni do bližnjega usmilijo delavce—pa bo vse rešeno.

Tudi v Ameriki je bilo vse polno takih pokretov. Gotovi krščanski krogci so reševali sužnost zamorcev in vsa druga socialna in politična vprašanja v znanimenu "ljubezni do bližnjega" in jih rešujejo še danes—brez uspeha.

Kričansko-sosialno gibanje v Nemčiji in Avstriji je imelo katoliško in protestantsko plat. Rudolf Todt je organiziral protestante, dočim sta škof Ketteler in dr. Doellinger začela katoliški krščanski socializem, ki se je sčasoma razširil tudi na Slovensko. Pokojni dr. Krek je bil slovenski vodja. Pripomniti je treba, da se ni oficijelna katoliška cerkev nikoli ogrevala za to gibanje. Papeška enciklika iz leta 1878, ki prva omenja socializem, je zmetala komuniste, socialiste, anarchiste in nihiliste v en klubuk in vse enako prokleta. Kasnejše enciklike niso razodele nobenih simpatij za krščanski socializem.

Karl Marks je takoj v začetku krščansko-sosialnega gibanja najlepše označil to gibanje v "Komunističnem manifestu" s sledenimi besedami:

"Nič ni lažjega kot pridodati krščanski asketičnosti socialistični omet. Ali ni tudi krščanstvo grmelo proti zasebeni lastnosti, proti zakonu, proti državi? Ali ni namesto tega oznanjevalo dobrodelnosti in uboštva, celibata in ubijanje mesa in samostansko življenje? Krščanski socializem je le žegnana voda, ki z njim duhovnik blagoslovja aristokratsko togo."

(Konec prihodnjic.)

KONVENCIJE NAŠIH PODPORNIH ORGANIZACIJ IN "BLOKI"

PIŠE MIHAEL PLEŠE.

(Nadaljevanje).

Obljubil sem že v prvem članku, da se povrem k "slogi in ljubavi", ki je tekmo konvencije SNPJ. vladala v komunistično-narodni-klerikalni kombinaciji v "vojni" proti "social-patriotski mašini", ali jasneje rečeno, proti Zajcu. Na njihovih zaupnih pomenkih je bilo brez ovinkov povedano, da ako se porazi njega, bo do lahko zmagali in SNPJ. pride njim v roko. Jednoto se torej v tej čudni zvezi "sloge in ljubavi" reševali pred Zajcem. Komunisti so širili svoj "delavski program" in govorili o izdajalski vlogi izdajalskih socialistov v SNPJ., četudi so jo ravno ti socialisti zgradili do stopnje, na kateri, je jaka gmotno, i po članstvu i po prestidžu.

Kakor komunisti, tudi narodnjaki in polovinski klerikalci ne marajo socialistov, in tudi oni so v svoji agitaciji naperili boj posebno proti Zajcu. Geslo cementnega bloka. M. J. T. je bio: Porazimo Zajca!

Zive so spominjam, kako so vriskali veselja, ko je števni odbor po volitvah za predsednika konvencije naznani, da je zmagal Cainkar nad Zajcom. "Zmagujemo", so rekli njihovi vodje in napravili svojemu zavezniku, katerega so po konvenciji v "Radniku" obsovali. Kako se je ob tem "navdušenju" počutil Cainkar, ne vem, vem pa to, da izvolitev predsednika konvencije v tem slučaju ni pomenila, da bo pihal veter v prilog M.J.T.—komunistično-narodno-klerikalne kombinacije. Videjo se je kmalu, da so se veselili prezgodaj. Omenjena chop-suey mešanica je skrahlala popolnoma. Že pri volitvah konvenčnega tajni-

ka je bilo razvidno, da vsa silna agitacija in priprave chop-suey bloka niso bile v stanju pridobi večine, oziroma jo zbegati. Se bolj se je to pokazalo tudi v razprave o predlogu za popolno odklonitev provizoričnih pravil. Nobena strategična poteza jim ni pomagala. Bila so odklonjena z veliko večino, in pri glasovanju se je izkazalo, da so bili v osnutku teh pravil res skriti nameni tistih, ki so stremeli zavladati nad SNPJ. Uvesti v nji absolutizem, kakor je trdil Zajc in mnogi drugi, ki poznajo njihove mahinacije.

Bilo je interesantno poslušati M. J. Turka in njegove prištase, kakor tudi komuniste, ko so zagovarjali povizorična pravila, potem pa, ko so bili z javnim glasovanjem prisiljeni tudi javno označiti ali so proti, so glasovali večinoma z "navzoč", kar naj znači "nevtralnost".

M.J.T. in njegovi pajdaši v stiski (chop-suey kombinacija) je nastala v stiski, kajti ljudje, ki jo sestavljajo, nimajo nič skupnega razen to, da hočejo poraziti "socialistično mašino", v ostalem pa se delajo kot pesni mački ker v ostalem vsakdo izmed njih zaseduje le svoje osebne namene) so se izkazali za zelo slabe stratege, kajti drugače ne bi smatrali delegate za tako kratkovidne kakor so si jih predstavljali ter jih slepili s svojim "progressivnim" blokom, v katerem sta prednjenci dve strugi popolnoma različnih, nasprotujočih si nazrov, kot tem že pisal v prvem članku. Časi, ko se je moglo delegate na naših konvencijah tako enostavno blufati kakor jih je mislil na prošli konvenciji M. J. T. chop-suey blok, so prešli

in jih ne bo več. Tudi gospod trade mark "ajzenponarskih socialistov" v Clevelandu bi moral imeti boljše razumevanje in bi lahko večelj vsej toliko, da so ti "ajzenponarski socialisti" baš njemu prispomogli, da je to kar je danes. Vsa ta smesna kombinacija "progressivcev" se danes drug drugega sramuje in izključuje, kot je npr. slučaj s Cainkarjem, kateremu očita komunistični dnevnik verolomstvo, ker se ni držal programa, katerega je sprejel v njihovem bloku.

Na žalost igrajo službe le preveliko vlogo na konvencijah in tudi komisija je močan lobbyist. V interesu službe ali komisije je šibka natura prizadevanja zavreči svoje prepičanje, se zvezati s komurkoli in obljubiti karkoli—samo da ostane v službi. Glede službe zelo žaljeta dva člana v Clevelandu, od katerih eden je priletel na konvencijo ob 12. uri v aeroplantu, da rešuje mandate progressivcem. Igral je vlogo ambasadorja vseh lobbyistov MTJ bloka med delegacijo. So res važne te naše konvencije, ko na vseh straneh vidiš lobbyiste, ki se zaklinajo, kako iskreno delajo za svoj narod in za interes članstva, in za tako nešibko delovanje, je treba včasih brez konekcije z aeroplantom. Smo res srečen narod, ker se za nas med konvencijami zanimajo vse sorte gospodarje, ko pa konvencija mine, tudi gospodarje ni več na izpregled.

Pojavili so bodo seveda zoper pred prihodnjo konvencijo. Eni ne gredo takoj v ozadje, nego se še malo pošalijo, češ, dobro je bilo, fanji smo se imeli, "ronali smo le za špas". Na drugi strani pa so "najče-

ji začrtali njeni graditelji. Tu je bilo mogoče uničiti "Zajčev mašino", ali na prihodnji konvenciji ji gotovo zapoje smrtna ura. "Samo 16 glasov nam je manjkalo", so pripovedovali eni kot drugi v chop-suey kombinaciji, "in v teh štirih letih jih je bilo dobro." Ne vem, kako so računali, toda 16 glasov jim ne bi bilo s par izjemami niti najvažnejših pozicij v odboru.

Medtem, ko govore ožji prišati M.J.T. bloku o 16 delegatih, ki jih bodo zlahka dobili do prihodnje konvencije, so "najčeščej" in "najklasnosvesnejši" bili oprezni v svojih izjavah in zakrivajo svoje neprogressivno pažljivo s trditvijo, da bo koncem konca tudi v SNPJ. zmagalo delavsko članstvo. Po konvenciji ni bilo nikomur izmed njih ljubo, da so bili v "zvezni" in so se tolažili, da bo javnost pozabila na ta njihov prestopek, toda se motijo.

SNPJ. v tem letu slavi svojo 25-letnico. Proslavila se je v jugoslovanski javnosti kot delavščina za medsebojno pomoč naših naseljenjiev in za njihove kulturne potrebe. Njeno vodstvo so po večini tvorili nesibni ljudje, in kadar so postali sebičneži toliko drznji, da so se podali, v borbo za kontrolo nad njenim upravo in blaganje, so vselej naleteli ob zid resničnih naprednjakov, kateri chop-suey kombinacija zove "socialistična mašina", ter si razbili glave ob njem. Tolajšo se, da jim manjka še 16 glasov do prihodnje konvencije za zmago, a bolj verjetno je, da bodo izgubili še mnogo izmed teh ki so jih imeli na deveti redni konvenciji, kajti njihova chop-suey zveza nebo vedno mogoča. SNPJ. mora naprej—ako hoče absolutno gospodariti v SNPJ., izjavile.

Iz izkušenj, ki smo

ki jim je cilj le služba in urad, di tu rojena mladina, ki je bila na deveti redni konvenciji pričakovala, da razume prošlost in sedanost SNPJ. in da bo vredna načelom njenih graditeljev.

Blok na prošli konvenciji Slovenski narodni podporni jednoti niso bili v škodo, in ne skodujejo nobeni drugi, ker pomagajo delegacijam in članstvu videti, kdo je kdo, s kom je kdo, kaj zastopa, kaj hoče, kaj skriva in kaj namerava. Ce bi bil na prošli konvenciji organiziran samo chop-suey blok, je bil načelnički blok pa ne bi imel nobene organizirane oblike, bi bilo slabota za SNPJ. Tako pa so se načelnični, kajti njihova vloga, v žele med vojno in po vojni je pristopilo vanjo mnogo članov nasprotnih mišljenj, katera hočejo uriniti tudi večini. Glavni interes v takih bojih pa je boj za kontrolo. Na prošli konvenciji smo imeli lepo priliko spoznati ambicije kritarjev, ki imajo program samo toliko dni kolikor traja konvencija, ravno tako, kakor politični starci strank, ki se potegujejo za urade in imajo program do dneva volitve, potem pa nanj pozabijo in ga ne pozabijo več do naslednjih volitev. Ljudje, ki poznajo samo sebe,

Ljudje, ki poznajo samo sebe,

ki jim je cilj le služba in urad,

ki je bila na deveti redni konvenciji pričakovala, da razume prošlost in sedanost SNPJ. in da bo vredna načelom njenih graditeljev.

Pristopajte k SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI. Naročite si dnevnik "PROSVETA". List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.

Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILL.

Vsakovrstne tiskovine izdeluje

ATLANTIC PRINTING & PUB. CO.

2656 SOUTH CRAWFORD AVE., CHICAGO, ILL.

PROLETAREC

se tiska v naši tiskarni.

Znani so nam ljudje,

ki so marljivo hrани dolga leta, pa so svoje prihranke zgubili radi neopreznega vlaganja.

Zakaj ne bi upoštevali naših nasvetov in vložili svoje prihranke v sigurne investicije? Na razpolago smo jim vedno, kajti to je naša naloga.

Kaspar American State Bank

CHICAGO, ILL.

The Milwaukee Leader
Največji ameriški socialistični dnevnik. — Narodništa: \$6 na leto, \$3 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.
Naselje: 528 Juneau Ave., MILWAUKEE, WIS.

jih dobili na tem zborovanju, se učimo, da bomo na prihodnjih še lažje porazili bloke in posamezni, katerim so prvo njihovi lastni interesi in jih je jednota le testva, po kateri hočejo kvíšku.

La Guardia kandidat republikanske stranke za newyorškega župana

Konvencija repub. stranke mest New York, ki je največkrat le sredstvo stranke demokratskih strategov za splešljajne volice, je nominirala za županskega kandidata republikanskega kontraresnika La Guardia. Demokraski kandidat je sedanj župan Walker in socialistični Norman Thomas.

NEPRESTANA ŽEJA

v letnem času vas sili, da si jo užalite, neglede na to, aki ste v mestu ali na deželi. Ta vedno spremembne vode vam pokvari želodec.

TRINERJEVO GRENKOVINO
je prijetno sredstvo zato. Čisti želodec in droboj, ter ojača splošno stanje zdravja. Okrepčuje učinek naravnega vina je splošno znan, in ena izmed sestavov tega zdravila je čisto kalifornijske rdeče vino. Vzemite ga trikrat na dan po ure pred vsako jedjo. V vseh lekarnah. Brezplačno poskušajte dobiti od Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

KUPON ZA BREZPLAČNI VZOREC

Ime _____
Ulica _____
Mesto, država _____

Kreg med papežem in Mus-
selinjem pesek v oči
javnosti

Sveti oče bo krstni boter du-
cejemu otroku.

"Proletarac" ni vzel boja
med papežem in Mussolinijem
nobenkrat za resni spor, nego
je vztrajal pri trditvi, da ga
sveta stolica in duce vodita na
videzen. Kar je v njemu res-
ničnih nasprotnikov, jih bosta
papež in duce kmalu spravila s
poti.

to se je začel kreg, da bi pre-
slepla kritike. V resnici sta
priatelja kakor sta bila in de-
leta sporazumno. Duce poma-
ga cerkveni in papež fašistič-
ni politiki.

To prijateljstvo med njima
potrjuje tudi poročilo, ki ga je
dobil čikaška Tribuna iz Ri-
ma dne 6. avgusta. Papež je
namreč pristal v željo, da bo
krstni boter prihodnjemu Mu-
solinijemu otroku, čigar roj-
stvo pričakujejo koncem avgu-
sta. Poročevalc to veste ko-
mentira tako kakor smo mi ko-
mentirali prej omenjene spo-
re. Boj med katoliškimi in fa-
šističnimi listi v Italiji je le na-
videzen. Kar je v njemu res-
ničnih nasprotnikov, jih bosta
papež in duce kmalu spravila s
poti.

"Proletarac" je list, ki zasu-
ži da ga pazno citate. Kriost
ob tega imajo čitatelji. Prebe-
rite vsako številko "Proletar-
ca".

Pesmi, poezije, igre.
Angleške knjige soci-
alne in znanstvene
vsebine.

**ROMANI, POVESTI, ČRTICE
IN OPISI.**

Albrecht Ivan. Srce, novele, vez.

Album slovenskih književnikov

(uredil dr. Janko Siebinger),

vsebuje opise in slike slov-

književnikov od Trubarja

dalje. Fina vezba. \$5.00

Andrejev Leonid: Plat zvona,

no ele. vez. .45

Povest o sedmih običehih, po-

svečena L. N. Tolstemu,

vez. .50

Arcibald H.: Sanin vez. .1.50

Azov Vladimir in Teffi: Humo-

roške, groteske in satire, bro-

širana .60

Barbusa H.: Ogenj, dnevnik do-

setnije, povest iz svetovne

vojne, vez. .1.25

Beg in teme: (ruski pisatelji)

broš. \$1, vezana < .1.25

Bohinj P.: Svetobor, povest iz

konca enajstega stoletja,

broš. .50

Bulwer L. E.: Posledni dnevi

Pompejev, I. in II. del, broš. .1.50

Burroughs Edgar R.: Tarzan,

sin opice, vez. .1.00

Tarzan v svet, vezana .1.00

Tarzanove živali, vezana .1.00

Tarzanov sin, vezana .1.00

Tarzanova mladost v džungli,

vezana .1.00

(vsch pet knjig \$4.50)

Calco L.: Cerkvene miši, povest

iz sedanjosti, broš. .75

Cankar Ivan: Podobe iz sanj,

vezana .75

Moje življenje, vez. .85

Cankar Ivan: Zbrani spisi:

I. zv., vsebina: Erotika, iz-

daja 1902; Erotika, izdaja

1899; Peami 1892-1898;

Vinjete, vezana .2.00

II. zvezek: Črtice in povesti

ter Kritidi in polemični

spisi, vezana .2.00

III. zvezek: Spomini starega

Slovenca, Tihotapec, Juri

Kobilja, Dva prijetljiva, Vr-

ban Smukova ženitev in

Grad Rojnine .1.50

IV. zvezek: Spomini starega

Slovenca, Tihotapec, Juri

Kobilja, Dva prijetljiva, Vr-

ban Smukova ženitev in

Grad Rojnine .1.50

V. zvezek: Grajski pisar,

4000, V Zali, Izgubljeni

Bog in Pominad, \$2.50. Vse

tri knjige skupaj .7.00

VI. zvezek: Ob zori, Življenje

in smrt Petra Novljana in

Hiša Marije pomočnice,

vezana .2.00

VII. zvezek: Mimo Življenja,

Črtice in novele ter Kri-

tični spisi, vezana .2.00

VIII. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

X. zvezek: Kralj na Botajno-

vi, Na klanec in Črtice,

vezana .2.00

XI. zvezek: Ob zori, Življenje

in smrt Petra Novljana in

Hiša Marije pomočnice,

vezana .2.00

XII. zvezek: Jakob Ruda, Po-

tovanje Nikolaja Nikiča,

Za narodov blagor, Črtice

ter Kritidi in polemični

spisi, vezana .2.00

XIII. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XIV. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XV. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XVI. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XVII. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XVIII. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XIX. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

X. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XI. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XII. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XIII. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XIV. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XV. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XVI. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XVII. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XVIII. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XIX. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

X. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XI. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XII. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XIII. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XIV. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XV. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XVI. zvezek: Knjiga za lahk-

miselnike ljudi in Tujci, vez.

2.00

XVII. zvezek: Knjiga za lahk-</p

